

powers of pretrial investigation bodies of National Police.

1. Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві: монографія / авт. кол. : В. О. Туляков, Г. П. Пімонов, Н. І. Мітріцан [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Тулякова.– Одеса : Юридична література, 2012. — 424 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]/Верховна рада України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків» №2897 від 19.05.2015 р. [Електронний ресурс]/Верховна рада України – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55214

4. Тацій В.Я. Концепція впровадження проступку шляхом прийняття Закону (Кодексу) України про проступки (проект для обговорення) / Василь Тацій, Володимир Тютюгін, Оксана Капліна, Юрій Гродецький, Антон Байда // Юридичний вісник України. – 2014. – 24-30 трав. (№ 21). – С. 12–13 ; 31 трав.-6 черв. (№ 22). – С. 12–13 ; 7-13 черв. (№ 23). – С. 12–13.

5. Т.І. Созанський, М.М. Сенько Кримінальний кодекс України - 10 років очікувань. Тези Збірник праць. - Львів, 2011.- 494с.

Фоменко Владислава Анатоліївна

студентка магістратури
юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник –
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін, к.ю.н., доц. **Телійчук В.Г.**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

У статті 3 Конституції України задекларовано, що безпека людини визнається однією з найвищих соціальних цінностей нарівні з її життям і здоров'ям, честю і гідністю, а також недоторканністю. Отож, протидія злочинам, що посягають на безпеку людей, є одним із найбільш пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів. Разом із цим у Кримінальному кодексі України (далі – КК України) об'єктом кримінально-правової охорони визнані різні види безпеки, зокрема, громадська безпека, безпека виробництва, безпека руху та експлуатації транспорту, національна безпека. Загальну безпеку людей ототожнюють з громадською безпекою або суспільною безпекою. Як слушно зауважує В. П. Тихий, розробка численних і складних питань відповідальності за окремі злочини проти громадської безпеки не може бути плідною, якщо не має в своїй основі загальнотеоретичного підґрунтя [1, с 39], до якого, на наш погляд, слід віднести і питання класифікації злочинів проти громадської безпеки.

В. О. Навроцький за об'єктом злочини проти громадської безпеки поді-

ляє на групи: 1) злочини, пов'язані з діяльністю злочинних організацій (ст. 255–257, 258, 260 КК України); 2) злочини, пов'язані з тероризмом (ст. 258, 259, 266 КК України); 3) злочини, які порушують правила поведінки з предметами, які становлять підвищену суспільну небезпеку (ст. 262–265, 267–269 КК України); 4) злочини, пов'язані з нападом на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261 КК України); 5) злочини, пов'язані з порушенням спеціальних правил (ст. 270 КК України) [2, с. 357]. Виходячи з послідовності злочинів, зазначених у дев'ятому розділі Особливої частини КК України, В. П. Тихий усі злочини проти громадської безпеки пропонує поділити на три групи: 1) створення злочинної організації, терористичної групи та інших злочинних об'єднань, участь у них та у злочинах, що вчиняються ними, чи пов'язаних із ними (ст. 255–261 КК України); 2) незаконне поведіння зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами (ст. 262–266 КК України); 3) порушення різних правил, що забезпечують громадську безпеку (ст. 267–270 КК України) [3, с. 287]. Натомість О. О. Дудоров стверджує, що можна виділити такі види кримінальних правопорушень, передбачених розділом IX Особливої частини КК України: 1) пов'язані зі створенням та діяльністю злочинних об'єднань (ст. 255–257, 260 КК України); 2) терористичний акт і пов'язані з ним кримінальні правопорушення (ст. 258–258 КК України); 3) проти порядку обігу небезпечних предметів і речовин (ст. 261–267, 268, 269 КК України); 4) інші (ст. 259, 267, 270, 270 КК України) [5, с. 656–657]. Дискусійним залишається й віднесення створення терористичної групи чи терористичної організації до першої групи злочинів проти громадської безпеки, оскільки цей злочин, з одного боку, належить до злочинів, пов'язаних зі створенням та участю у злочинних об'єднаннях, а з другого – до злочинів, пов'язаних із тероризмом. Якщо виходити з того, що злочини, пов'язані з тероризмом, здебільшого або у значній частині випадків вчиняються у співучасті, зокрема в організованих формах, то тероризм можна назвати одним із різновидів організованої злочинної діяльності. Відтак, цей злочин можна віднести як до злочинів, пов'язаних зі створенням злочинних об'єднань та участю в них, так і до терористичних злочинів. Сумнівною виглядає й позиція вчених, які вважають, що до першої категорії злочинів належать діяння, не пов'язані безпосередньо зі створенням злочинних об'єднань та участю в них. Так, Ю. А. Кармазін до них зараховує всі злочини, пов'язані з тероризмом [4, с. 189], а В. П. Тихий – злочини, пов'язані з тероризмом (ст. 258 КК України), а також завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259 КК України), напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261 КК України) [3, с. 287]. Стосовно цих протиправних діянь слід відмітити, що вони можуть вчинятися як у співучасті, так і поза її межами. Терористичні злочини утворюють окрему групу злочинів. Водночас завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження

об'єктів власності треба віднести до однієї з наступних груп злочинів проти громадської безпеки, оскільки він лише створює уявлення про загрозу тероризму. з урахуванням наведеного до першої групи злочинів, пов'язаних зі створенням злочинних об'єднань та участю в них, необхідно віднести протиправні діяння, передбачені ст. 255, 256, 257, 258, 260 КК України.

До другої групи злочинів проти громадської безпеки В. О. Навроцький відносить злочини, пов'язані із тероризмом (ст. 258, 259, 266 КК України) [2, с. 357], О. О. Дудоров – терористичний акт і пов'язані з ним кримінальні правопорушення (ст. 258 КК України) [5, с. 656–657]; М. К. Гнетнев та А. О. Данилевський – терористичні злочини (ст. 258 КК України) [6, с. 394]. На наш погляд, найбільш оптимальним терміном для позначення злочинів цієї групи є терористичні злочини, оскільки злочини, пов'язані з тероризмом значно ширше поняття, оскільки охоплює діяння, передбачені статтями інших розділів Особливої частини КК України.

Насправді незрозуміло, чому до терористичних груп і організацій слід відносити лише ті об'єднання, діяльність яких спрямована на вчинення терористичних актів, і залишати без уваги групи і організації, діяльність яких спрямована, наприклад, на захоплення заручників (ст. 147, 349 КК України), адже, як слушно наголошує В. П. Ємельянов, згідно з преамбулою до Міжнародної конвенції про боротьбу із захопленням заручників від 17 грудня 1979 р. даний вид злочину віднесений до різновидів міжнародного тероризму. Ідентичними тероризму за об'єктивно-суб'єктивними ознаками можуть стати й такі діяння, як посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК України); погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали (ст. 266 КК України); викрадення або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного морського чи річкового судна (ст. 278 КК України), посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443 КК України); злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444 КК України) та багато інших злочинів, які спрямовані на залякування населення з метою впливу на прийняття якихось рішень або відмови від нього. Таким чином, при визначенні поняття «терористична» неможливо орієнтуватися на якийсь один склад злочину або навіть на декілька складів, оскільки таких діянь достатньо, і в одних випадках вони матимуть терористичний характер, в інших – ні. Отже, орієнтуватися тут потрібно на загальне визначення злочинів терористичної спрямованості, яке необхідно або передбачити серед ознак цього складу злочину, або доповнити даний склад злочину відповідною приміткою, за допомогою якої можливо буде усвідомити розуміння та зміст поняття «терористична» [7, с. 87–103]. Однак не можна погодитися з позицією В. О. Навроцького, який вважає, що до цієї групи входить завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Водночас заслуговує на увагу позиція вченого віднести до злочинів, пов'язаних із тероризмом, погрозу вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали, оскільки такі дії скоюються з метою приму-

сити фізичну або юридичну особу, міжнародну організацію чи державу вчинити будь-яку дію або утриматися від неї, якщо були підстави побоюватися здійснення цієї погрози, і нагадують погрозу вчинити терористичний акт. На підставі зазначеного вище, до терористичних злочинів пропонуємо віднести протиправні діяння, передбачені статтями 258 та 266КК України.

До наступної групи злочинів вчені відносять: злочини, які порушують правила поведіння з предметами, які становлять підвищену суспільну небезпеку (ст. 262–265, 267–269 КК України) (В. О. Навроцький) [2, с. 357]; незаконне поведіння зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами (ст. 262–266 КК України) (В. П. Тихий) [3, с. 287]; незаконні діяння зі зброєю, бойовими припасами, а також речовинами, що є джерелом підвищеної небезпеки (ст. 262–267, 269 КК України) (Ю. А. Кармазін) [4, с. 189]; злочини проти порядку обігу небезпечних предметів і речовин (ст. 261–269 КК України) (О. О. Дудоров) [5, с. 656–657]; злочини, пов'язані з незаконним поведінням зі зброєю, боєприпасами, вибуховими чи радіоактивними матеріалами (ст. 261–266 КК України) (М. К. Гнетнев та А. О. Данилевський) [6, с. 394]. Найбільш вдалою назвою третьої групи злочинів проти громадської безпеки є та, що запропонована О. О. Дудоровим, оскільки у ній не міститься переліку усіх предметів, а, навпаки, вони позначені єдиним узагальнюючим терміном «небезпечні предмети і речовини». Прагнення М. К. Гнетнева та А. О. Данилевського дати вичерпний перелік таких предметів призводить до помилки, оскільки вчені, з одного боку, у назві цієї групи згадують лише про зброю, боєприпаси, вибухові чи радіоактивні матеріали, а з другого – відносять до цієї групи й діяння, передбачене ст. 261КК України, у якому йдеться про радіоактивні, хімічні, біологічні та вибухонебезпечні матеріали, речовини та предмети.

Найбільш дискусійним виступає віднесення інших суспільно небезпечних діянь до певної групи злочинів проти громадської безпеки. Серед них: злочини, пов'язані з нападом на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261 КК України); злочини, пов'язані з порушенням спеціальних правил (ст. 270 КК України) (В. О. Навроцький) [2, с. 357]; порушення різних правил, що забезпечують громадську безпеку (ст. 267–270КК України) (В. П. Тихий) [3, с. 287]; інші злочини у сфері громадської безпеки (ст. 259, 261, 268, 270КК України) (Ю. А. Кармазін) [4, с. 189]; інші злочини проти громадської безпеки (ст. 259, 267, ст. 270, 270КК України) (О. О. Дудоров) [5, с. 656–657]; злочини, що порушують правила, які забезпечують громадську безпеку (ст. 259, 267–270 КК України) (М. К. Гнетнева та А. О. Данилевський) [6, с. 394]. Серед цих груп злочинів варто виділити злочини, пов'язані з порушенням спеціальних правил, які досить міцно пов'язані з попередньою групою злочинів проти порядку обігу небезпечних предметів і речовин. При цьому більшість злочинів даних груп можна віднести як до однієї, так і до другої. Наприклад, порушення правил поведіння з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними

матеріалами(ст. 267 КК України) одночасно стосується порушенням спеціальних правил і порядку обігу небезпечних предметів і речовин. Тому ми пропонуємо об'єднати ці дві групи в одну, позначити їх як «злочини, пов'язані з порушенням спеціальних правил та порядку обігу небезпечних предметів і речовин,» і віднести до них протиправні діяння, передбачені статтями 261–265,267–270 КК України.

Злочинами, які, на наш погляд, не можна віднести до жодної з трьох вище окреслених груп, є завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності(ст. 259 КК України) та умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства(ст. 270 КК України). При цьому вчені вказують на відвертий нонсенс у вигляді доповнення розділу IX Особливої частини КК статтю 270 («Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства»). Цілком очевидно, що об'єкти ЖКГ(вони перераховані у примітці до ст. 270 КК), на відміну від предметів інших злочинів проти громадської безпеки, не входять до переліку джерел підвищеної небезпеки: ці об'єкти не просто не містять потенційної небезпеки, а, навпаки, покликані задовольняти повсякденні потреби їх власників, держави, суспільства. Зазначимо також, що схожі за змістом кримінально-правові заборони є в розділі VI Особливої частини КК«Злочини проти власності» (ст. 194). Знищуючи або пошкоджуючи об'єкти ЖКГ, винна особа передусім спричиняє шкоду власності на такі об'єкти з урахуванням сказаного розміщення норми про злочинні діяння щодо об'єктів ЖКГ у розділі IX Особливої частини КК навряд чи може бути визнане виправданим. Нічого, крім непотрібної казуїстики, ця новела у кримінальний закон не вносить [8; 9, с. 387–388]. Тому злочини, передбачені ст. 259 і 270 КК України, треба виділити в окрему групу – «інші злочини, що загрожують громадській безпеці». За результатами проведеного дослідження ми пропонуємо злочини проти громадської безпеки поділити на такі групи:

1) злочини, пов'язані зі створенням злочинних об'єднань та участю в них (статті 255, 256, 257, 258-3,260 КК України);2) терористичні злочини (статті 258, 266КК України);3) злочини, пов'язані з порушенням спеціальних правил та порядку обігу небезпечних предметів і речовин (статті 261–265, 267–270 КК України);4) інші злочини, що загрожують громадській безпеці (статті 259 і 270 КК України).

1. Тихий В. П. Сучасні проблеми застосування і вдосконалення кримінально-правових норм про відповідальність за злочини проти громадської безпеки / В. П. Тихий // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2008. – № 3. – с. 39–43.

2. Кримінальне право України. Особлива частина: [підручник] / Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін.; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Атіка, 2008. – 712 с.

3. Кримінальне право України: Особлива частина: [підручник] / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; заред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і доповн. – Х. : Право, 2010. – 608 с.

4. Кримінальне право України. Особлива частина: [підручник] / Бабій А. П., Добро-

- ход І. С., Кармазін Ю. А. та ін.; за заг. ред. Є. Л. Стрельцова. – Х.: Одиссей, 2009. – 496 с.
5. Дудоров О. О. Кримінальне право: навчальний посібник / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с.
6. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – 2-ге вид. – К.: «ВД «Дакор», 2013. – 786 с.
7. Смелянов В. П. Проблеми кримінально-правової протидії тероризму згідно з Кримінальним кодексом України / В. П. Смелянов // Питання боротьби зі злочинністю. – 2006. – Вип. 12. – С. 87–103.
8. Дудоров О. О. Злочини проти громадської безпеки, безпеки виробництва, безпеки руху та експлуатації транспорту: особливості кваліфікації / О. О. Дудоров, Д. О. Калмиков // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2014. – № 1 (2). – С. 176–189.
9. Правова доктрина України: у 5 т. – Х.: Право, – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблемні шляхи розвитку / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. С. Батиргареева та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. – 1240 с.

Фуріна Анастасія Ігорівна

студентка юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник –

завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін, к.ю.н., доц. **Орел Ю.В.**

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «УХИЛЕННЯ» В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Українське законодавство передбачає кримінальну та адміністративну відповідальність за порушення закону. Кримінальна дійсність завжди характеризувалася спритністю злочинців, безліччю і своєрідністю вживаних ними способів суспільно небезпечної поведінки. При цьому в ході еволюції деякі способи стають найбільш затребуваними. До їх числа і входить ухилення. Так суспільні відносини, що регламентуються кримінально-правовими нормами, передбачають відповідальність за ухилення.

На сьогодні термін «ухилення», який відображає одну з об'єктивних ознак складу злочину, міститься у статтях 157, 164, 165, 212, 212¹, 237, 335, 336, 336¹, 337, 389, 390, 395, 408, 409 Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Оскільки, кримінальне законодавство не надає визначення поняття «ухилення», а передбачає його лише як спосіб вчинення того чи іншого діяння, забороненого відповідними кримінально-правовими нормами, вважаємо за необхідне розглянути етимологію цього поняття. Так, в академічному тлумачному словнику української мови «ухилитися» означає «не брати участі у чомусь, не робити чогось, уникати» [1, с. 527]. Словник української мови дає таке визначення поняттю «ухилення» – відступ від головного, правильного, прийнятого, порушення чогось; відхилення [2, с. 526]. Схоже тлумачення ми знаходимо у Великому тлумачному словнику сучасної української мови – відступати, відхилитися, відскакувати тощо назад чи вбік від когось, чого-